

методичними матеріалами? Як можна ефективно працювати з економічних дисциплін, якщо навчальну взаємодію у цих випадках зведено в кращому випадку до індивідуальних контактів викладача зі студентом. В той же час відомо, що більшість активних методів навчання передбачає групову взаємодію, яка сприяє кращому розумінню навчального матеріалу та формуванню професійно значущих вмінь та якостей. Таким чином, всупереч декларованим цілям впровадження вибіркокових дисциплін (поглиблення та індивідуалізація навчання) реальне вивчення цих дисциплін не відповідає і за таких організаційних умов не може відповідати якісним стандартам.

Можна також зробити певні пропозиції щодо вдосконалення системи поточного контролю вивчення цих дисциплін, що надасть можливість більш якісного опанування навчального матеріалу. За існуючих умов організації навчального процесу до блоку «обов'язкових завдань» доцільно внести різні групи завдань:

- з самостійного опанування теоретичного матеріалу (звітом цієї діяльності може бути загальна підготовка до індивідуально-консультативних занять та підготовки виступів, промов з окремих питань, участь у обговоренні цих питань);

- з виконання певних творчих самостійних завдань з окремих питань курсу (звітом можуть бути письмові роботи);

- з виконання певних завдань на індивідуально-консультативних заняттях (звітом може бути активність студентів, результати виконання цих завдань);

- з підготовки до модульного контролю (звітом може бути результати проходження цього контролю).

*А. В. Вакуленко, доц.,
кафедра менеджменту*

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ДИСЦИПЛІН УПРАВЛІНСЬКОГО ЦИКЛУ

1. Застосування індивідуального підходу в процесі здійснення навчальної діяльності є тією вимогою, що продиктована особливостями розвитку сучасної економіки. Умови функціонування і розвитку освітніх закладів в інформаційній економіці суттєво відрізняються від особливостей існування і досягнення конкурентних переваг в індустріальну епоху. Більшість рішень, які при-

ймаються для забезпечення їх сталого розвитку прямо або опосередковано, торкаються питань забезпечення належного рівня якості освітніх послуг та їхнього постійного підвищення. На сьогодні диплом державного зразка вже не виступає абсолютним гарантом якості наданих освітніх послуг. Для утримання конкурентних позицій та підвищення іміджу ВНЗ недостатньо активно впроваджувати активізаційні методи навчання. Змінювати необхідно технологію здійснення навчальної діяльності в напрямку її персоніфікації.

2. Проблема, що виникає при реалізації на практиці завдання персоніфікації, постає не тільки перед освітніми закладами, а й перед значною кількістю бізнесових організацій, у яких застосовується масовий тип виробництва. Вона пов'язана, в першу чергу, із невідповідністю типу виробництва, що застосовується, і характером вимог ринку. Ринок в особі конкретного споживача прагне отримувати індивідуалізований продукт, але забезпечити його високу якість і низьку ціну можливо лише за умов використання переваг масового виробництва. В межах надання освітніх послуг в системі університетської освіти дану проблему можливо вирішити через індивідуалізацію навчання. Таким чином, завдання підвищення якості університетської освіти може бути реалізовано саме через індивідуалізація навчального процесу в межах конкретного закладу освіти. В теорії і практиці управління концепція, яка спрямована на досягнення саме таких цілей має назву «економне виробництво» (англ. Lean Production). Саме базуючись на його принципах можливо здійснювати зміни в напрямку індивідуалізації в системі навчання ВНЗ.

3. Специфіка освітніх послуг полягає в тому, що їх споживачем є водночас і конкретна людина, і держава, і бізнес. Відтак, вимоги кожної групи споживачів будуть відрізнятись. Якщо вимоги держави є досить чітко структурованими і сформульованими у стандартах освіти, то вимоги бізнесу і конкретного студента ідентифікувати досить складно. Більш того, вони постійно змінюються у часі. Отже, головним завданням для закладу освіти є виявлення, співставлення та задоволення вимог даних зацікавлених груп.

4. Для вирішення задачі індивідуалізації навчального процесу з орієнтацією на вимоги бізнесу і конкретного студента на кафедрі менеджменту започатковано цикл занять, що проводяться поза межами університету на вітчизняних підприємствах. Так, при вивченні дисциплін «Операційний менеджмент» та «Управління якістю» в процесі підготовки фахівців за спеціалізацією «Менеджмент промислових підприємств» навчальний процес почина-

ється з ознайомчих екскурсій на конкретні підприємства. Після ознайомлення із специфікою діяльності підприємства, організації технологічного процесу та побудови системи управління тощо, студенти отримують індивідуальні (написання есе) та групові (підготовка презентації) завдання, що орієнтовані на розгляд програмного матеріалу на прикладах конкретних підприємств. Більш того, при проведенні лекцій з'являється можливість наводити не просто приклади застосування тих або інших інструментів, методів, підходів, а фактично розглядати програмний матеріал за допомогою реальних кейсів. Як правило, в процесі такої співпраці з студентами, виникає потреба у проведенні декількох дискусійних лекцій, тема яких узгоджується в процесі поточної роботи. Для забезпечення зворотного зв'язку, в екзаменаційні та модульні завдання обов'язково включаються творчі питання, що торкаються особливостей розвитку конкретних підприємств в контексті тих питань, що розглядаються за програмою дисципліни.

5. Переваги такого підходу є очевидними як для студента, так і для бізнесу.

— Студенти бачать на власні очі підприємства, «відчувають на дотик» реальні процеси, що на них відбуваються в процесі функціонування;

— Переконаються в тому, що в аудиторіях розглядаються актуальні питання управління сучасними компаніями і уявляють сферу застосування тих підходів, методів, інструментів, що вивчаються;

— Значно підвищується мотивація до навчання, активізується творчий пошук, виникає зацікавленість виходячи із уподобань та інтересів кожного окремо взятого студента.

— В процесі співпраці виявляються проблеми адаптації випускників університету на робочих місцях, формуються конкретні побажання щодо вдосконалення змісту навчання з боку роботодавців;

— Виникає можливість організації практики для студентів та подальшого їх працевлаштування;

— Підприємства отримують додаткову нагоду здійснити рекламу свої продукції та підвищити імідж компанії в процесі підготовки на їх матеріалах кейсів та ситуаційних завдань.

6. Серед проблем, які виникають, слід назвати такі:

1. Час на проведення занять на підприємствах не відображається у навантаженні і проходить на рівні «власних ініціатив»;

2. Значно збільшуються обсяги навантаження на викладача в процесі надання індивідуальних консультацій студентам;

3. При відвідуванні підприємств студенти мають можливість ознайомитися з технологією та організацією виробництва, але побачити і зрозуміти особливості системи управління підприємством дуже складно (для цього і потрібні кейси, дискусійні лекції, індивідуальні і групові завдання).

Для усунення третьої групи проблем колективом кафедри менеджменту було підготовлено збірник ситуаційних вправ, які розраховані на використання як у спеціалізованих дисциплінах управлінського циклу, так і міні-кейсів, що доцільно застосовувати при вивченні дисципліни «Менеджмент».

Такий підхід до організації навчального процесу дозволяє, на нашу думку, вирішувати проблему його індивідуалізації. Але поки що такий досвід є лише власними ініціативами викладачів і ніяк не регламентується внутрішніми стандартами та навчальними планами університету.

В. С. Васильченко, канд. екон. наук, проф.,
Л. В. Щетініна, канд. екон. наук, старш. викл.,
кафедра управління персоналом

РОЛЬ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ПОСІБНИКІВ У ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Невідворотно наближується період докорінної перебудови навчального процесу — його індивідуалізація з перенесенням основної ваги навчання студентів на їх самостійну підготовку, що, безумовно, має суттєво підвищити якість навчання. Необхідні розпорядчі й методичні документи вже прийнято Вченою радою КНЕУ. Нібито все готове. Але чи готові до такої зміни (ми не випадково назвали її докорінною) студенти? На наш погляд, у більшості своєї — ні. Ще тривалий час будуть нагадувати про себе шкільні та вже й університетські «колективні» опрацювання домашніх завдань, модульних контрольних робіт, рефератів, виготовлення шпаргалок тощо. Не останню роль у гальмуванні вкрай необхідного процесу індивідуалізації навчання відіграють чисельні так звані фірми із «серійного виробництва» курсових робіт, дипломних та інших робіт за готівковий розрахунок, якими теж іноді користуються студенти.